

A gyerekek védelme továbbra is jogszerű

Ebben a rövid, elsősorban iskolapszichológusoknak, gyerekekkel foglalkozó pszichológusoknak készült összegzésben arról van szó, miért jogszerű továbbra is, ha a hozzájuk forduló gyerekeknek ugyanúgy beszélnek a szexuális orientáció és nemi identitás kérdésről, mint ahogy tették ezt eddig is. Az összefoglaló nem egy részletes jogi útmutató, de kitér arra is, hová lehet fordulni segítségért, ha valakit mégis retorzió ér.

Új jogszabályok

A nyáron elfogadott homofób és transzfób propagandatörvény valójában egy sor, már meglévő törvény módosítása. Ami az iskolapszichológusokra és pedagógusokra vonatkozik ebből, az az alábbi pár jogszabályhely.

A **gyermekvédelmi törvény** az alábbiakkal egészült ki:

*E törvényben foglalt **célok és gyermeki jogok biztosítása érdekében tilos** tizennyolc éven aluliak számára pornográf, valamint olyan tartalmat elérhetővé tenni, amely a szexualitást öncélúan ábrázolja, illetve **a születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, valamint a homoszexualitást népszerűsíti, jeleníti meg.**¹*

A **köznevelési törvény** az alábbiakkal egészült ki:

*A **tanulók részére a szexuális kultúráról, a nemi életről, a nemi irányultságról, valamint a szexuális fejlődésről szóló foglalkozás megtartása során különösen figyelemmel kell lenni az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében** foglaltakra. E foglalkozások **nem irányulhatnak a születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérés, a nem megváltoztatása, valamint a homoszexualitás népszerűsítésére.**²*

Az **Alaptörvény** hivatkozott szakasza a következőt mondja ki:

*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. **Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonossághoz való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.***

A köznevelési törvény szerint azonban az iskolapszichológus továbbra is tarthat külön regisztráció / minisztériumi engedély nélkül foglalkozásokat iskolai osztályoknak úgy, mint korábban.³

A fentiekkel a jogalkotó célja egyértelműen az, hogy az iskolapszichológusok, gyerekekkel foglalkozó pszichológusok ne beszéljenek a melegségről, transzneműségről, és hogy a gyerekek ne juthassanak hozzá információhoz ezekkel kapcsolatban.

Miért lehet mégis ugyanúgy beszélni a szexuális orientációról és nemi identitásról, mit eddig?

Az új jogszabályok megfogalmazása rendkívül homályos. Mit jelent a „homoszexualitás népszerűsítése”? A tudomány egyértelmű álláspontja szerint senki nem lesz reklám hatására meleg. Az új jogszabályok célja egyértelmű, de ettől függetlenül továbbra sem sérti meg a törvényt az, aki akár krízisintervenció keretében, akár hosszabb távon affirmatív terápiás eszközökkel segít LGBTQ+ fiataloknak.

A Parlament által elfogadott törvények fölött helyezkedik el az ún. jogforrási hierarchiában a **nemzetközi jog**.⁴ Magyarország számos nemzetközi emberi jogi szerződést elfogadott, aláírt és a magyar jogrendszer részévé tett. Ezek így **Magyarországon kötelezően alkalmazandóak**, és ezek tartalmát magyar törvény nem írhatja felül. Minderre alappal lehet hivatkozni akkor, ha amellet

¹ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. (Gyvt.) 6/A. §

² A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nktv.) 9. § (12) bekezdés

³ Nktv. 9/A. § (1) bekezdés

⁴ Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdés

érvelünk, hogy nem sért törvényt egy szakember, aki a fentiek szerint segíti a kiskorú LGBTQ+ klienseit.

Az **ENSZ Gyermekjogi Egyezménye**⁵ szerint minden, a gyermeket érintő kérdésben a **gyermek mindenképp felett álló érdekét kell elsősorban figyelembe venni**.⁶ Az összes gyerekjogot, amit az Egyezmény garantál, ennek tükrében kell értelmezni.

Az Egyezmény szerint a gyerekeknek **joguk van a fizikai, érzelmi és mentális biztonságra**.⁷ Tilos a gyerekekkel szembeni erőszak, a gyerekek bántalmazása, és az államnak, így a gyerekekkel kapcsolatba kerülő, velük foglalkozó szakembereknek is kötelessége, hogy a szakmai meggyőződésükkel összhangban hatékonyan segítsék azokat a gyerekeket, aki bármilyen bántalmazás (ide értve a homofób és transzfób verbális bántalmazás) miatt a segítségüket kéri.

A gyerekeknek továbbá az Egyezmény szerint **joguk van** az őket érintő kérdésekben (az életkori sajátosságok tükrében) **szabadon hozzáférni a megfelelő információhoz**.⁸ Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a gyerekeknek joguk van ahhoz, hogy szakszerű, az emberi jogokat tiszteletben tartó információt kapjanak arról, mit jelent az LGBTQ-közösséghez tartozni, és hogy ez miért természetes és miért van rendben.

Kiemelendő, hogy 2020-ban az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága is felhívta Magyarország figyelmét arra, hogy lépéseket kell tennie az LGBTQ-gyerekeket érő erőszak és kirekesztés csökkentésére.⁹

Az **Emberi Jogok Európai Egyezménye**¹⁰ nem tartalmaz kifejezetten gyermekjogi rendelkezést. Az Egyezmény betartása felett őrködő Emberi Jogok Európai Bírósága azonban a gyerekeket érintő kérdésekben rendszeresen figyelembe veszi a Gyermekjogi Egyezményt is, és kijelentette: széles támogatást élvez a nemzetközi jogban az, hogy a gyermek mindenképp felett álló érdekét kell elsősorban figyelembe venni az őket érintő ügyekben.¹¹

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye szerint mindenkinek **joga van ahhoz, hogy magánéletét tiszteletben tartsák**.¹² A szexuális orientáció és a nemi identitás pedig a Bíróság szerint az **emberi létezés egyik központi eleme**.¹³ A magánélethez való jog védelme magában foglalja az emberi potenciál szabad kibontakoztatásának jogát, a fizikai és **pszichés integritás védelmét**, így az önazonosság szabad felfedezésének és megélésének jogát is.¹⁴

Az **Európai Unió joga szintén elsőbbséget élvez a magyar joggal szemben**.¹⁵ Ezt az Alkotmánybíróság is nem egyszer megerősítette.¹⁶

Az **Európai Unió Alapjogi Chartája** szintén biztosítja a gyermek mindenképp felett álló érdekének elsődlegességét, a magánélethez való jogot, és tiltja a diszkriminációt.¹⁷ A nyáron elfogadott törvény miatt az Európai Bizottság már **kötelezettségzegési eljárást** indított Magyarországgal szemben.¹⁸

Végül pedig fontos kiemelni azt is, hogy csak a nemzetközi és az uniós jog, de maga a magyar **Alaptörvény** és alkotmányos rend is védi az emberi méltósághoz való jogot és az identitás, az önazonosság szabad kibontakoztatásának jogát. Az új módosítások nem illeszkednek a magyar

⁵ A gyermek jogairól szóló, New York-ban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény, Magyarországon kihirdette: 1991. évi LXIV. törvény

⁶ Gyermekjogi Egyezmény 3. cikk 1. bekezdés

⁷ Gyermekjogi Egyezmény 19. cikk

⁸ Gyermekjogi Egyezmény 12. cikk

⁹ UN CRC Concluding Observations on the sixth periodic report on Hungary <http://shorturl.at/kqDTY>

¹⁰ Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény, Magyarországon kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény

¹¹ Neulinger és Shuruk kontra Svájc (Nagykamara) 41615/07. sz. kérelem, 135. bekezdés

¹² Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikk 1. bekezdés

¹³ Sousa Goucha kontra Portugália, 70434/12. sz. kérelem, 27. bekezdés

¹⁴ S. és Marper kontra Egyesült Királyság, 30562/04. és 30566/04. sz. kérelmek, 66. bekezdés

¹⁵ Alaptörvény E) cikk (2) – (3) bekezdés

¹⁶ 22/2016. (XII. 5.) AB határozat, 2/2019. (III. 5.) AB határozat

¹⁷ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 1. cikk, 7. cikk, 11. cikk, 21. cikk és 24. cikk

¹⁸ Commission starts legal action against Hungary and Poland for violations of fundamental rights of LGBTIQ people https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3668

alkotmányos rendbe, zavart keltenek a jogszabályok belső rendszerében, mert nem koherensek a gyerekek védelmére, az emberi méltóság tiszteletére irányuló jogszabályhelyekkel.¹⁹

Mindez pedig összhangban áll a **Magyar Pszichológiai Társaság Etikai Kódexével**, amely szerint a pszichológusok tevékenységük során az emberi méltóság tiszteletben tartásával, szakszerűen kötelesek eljárni. A szakszerűség követelménye az Etikai Kódex szerint azt jelenti, hogy „[a] pszichológus szakmai és oktatási tevékenysége során mindenkor arra törekszik, hogy a legkorszerűbb szakmai eljárásokat alkalmazza és alkalmaztassa.” A jelenleg tudományos konszenzus pedig egyértelműen abba az irányba mutat, hogy káros, ha a gyerekeket káros sztereotípiák mentén korlátozzák identitásuk szabad megélésében. Az, hogy a homoszexualitás nem betegség, és a szexuális orientáció szabad megélése áll az emberek érdekében, évtizedek óta egy tudományos tény, melyben az államnak nincs joga felülbírálni a szakembereket.²⁰ Így kiemelt fontosságú az Etikai Kódex azon megállapítása, mi szerint a *pszichológus* „[m]ódszereinek, eljárásainak megválasztásában érvényesíti szakmai autonómiáját. Ezekre vonatkozóan csak attól fogad el utasítást, aki szakmai irányítására jogosult.”

Az Etikai Kódex és a jogszabályok tehát kiegészítik egymást, és együttesen egyértelmű választ adnak arra, hogy lehet-e továbbra is az eddigiek szerint segítséget nyújtani LGBTQ+ gyerekeknek: **igen, lehet.**

Mit lehet tenni, ha valakit mégis retorzió érne az új törvény miatt?

Számos civil szervezet tud ilyenkor jogi és szakmai segítséget nyújtani. Fontos, hogy egy esetleges fegyelmi / jogi eljárásnál a lehető leghamarabb felvegyék a kapcsolatot a szervezetekkel.

A Háttér Társaság (LMBTQ jogvédő szervezet) jogsegélyszolgálat: jogsegely@hatter.hu

A Magyar Helsinki Bizottság (civil jogvédő szervezet) elérhetősége: helsinki@helsinki.hu

A TASZ (civil jogvédő szervezet) elérhetősége: tasz@tasz.hu

A Háttér Társaság telefonos és személyes lelkeséget is tud nyújtani a hozzájuk fordulóknak. A pszichológiai szakmai anyagokért, állásfoglalásokért a Magyar Pszichológiai Társaság LMBTQ Szekcióját érdemes felkeresni.

¹⁹ Lásd a Gyvt. 6. § (2) bekezdés: „A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, **személyiségének kibontakoztatásához**, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez.”

²⁰ Alaptörvény X. cikk (2) bekezdés